

PTUJSKI LI

Politično gospodarski tednik.

Stane:

Za celo leto

za

, levo.

pisi se ne vrnejo.

Štev. 6

Ptuj, 5. februarja 1922

IV. letnik

Kaj je Jugoslovanom najbolj potrebno?

„Jutro“ je pred božičem stavilo svojim čitateljem in sploh Jugoslovanom vprašanje: Kaj je Jugoslaviji najbolj potrebno. Pozvalo jih je, naj na to vprašanje odgovore in pošljejo listu odgovore. Za najboljše rešitve je razpisalo tudi nagrade.

Odgovorov je prišlo 2164. Velika večina jih je seveda iz Slovenije. Lepo število jih je tudi iz jugoslovanskih krajev, iz Hrvaške, Vojvodine, Srbije, Makedonije, Bosne, Dalmacije in iz neodrešene Primorske. Deset odgovorov je prišlo iz bratske Češke, posamezni odgovori pa tudi iz Švice, Berlina, Dunaja, Strasburga in Essena.

Po poklicu so udeleženci iz vseh stanov, od visoko izobraženih do preprostih kmetovalcev in obrtnikov, ki se pri svojem delu zanimajo za razvoj naše Jugoslavije.

Prvo nagrado je presojevalni odbor prisodil g. Ivanu Kokalju, kovaškemu pomočniku v Dragomlju pri Domžalah. Poglejmo si, kaj je po njegovem mnenju Jugoslaviji najbolj potrebno.

Potrebno je, da se s ponosom zavedamo zlate svobode; da imamo pravo ljubezen do naše mile matere Jugoslavije, dalje, da delujemo v slogi, ker sloga jači, a nesloga tlači. Potrebno je, da zaupamo sedanjemu vodstvu države. Saj je izvoljeno od nas, ki ljubimo in cenimo svojo domovino, svoje brate in sestre.

Predvsem in najbolj potrebno pa je: delo, treznost in pravo spoznanje. Dolžnost vsakega

Jugoslavana je, da dela, kakor delajo mravlje, kadar jim je kruta roka razdrila njih gnezdo. Delo je tako potrebno v naši mladi državi, da ne smemo niti minute po nepotrebnem zamuditi. Vsi moramo gledati na to, da čim več pridelamo. Pri delu si bomo pridobili novih moči, da se skupno upremo krutemu sovražniku Alkoholu, ki v Sloveniji tako grozno gospodari. Pri njem posedamo vse dolge proste čase in tarnamo, kako je hudo življenje v Jugoslaviji, ker je slabo vodstvo in so visoki davki. Nato pa pokličemo še eno mero, da se utolažimo. To so davki, ki nas uničujejo gmotno in duševno! Odtod toliko nezadovoljnosti in bede! Tu je slabo vodstvo vsakega posameznika. Da bomo pa zmožni se temu sovražniku upreti, treba nam pravega spoznanja. Do pravega spoznanja pridemo, ako si vzamemo v prostem času v roke dobre knjige in časopise, ki nas že dalje časa spominjajo in vspodbujajo k temu, kar nam je najbolj potrebno. Naša verska dolžnost je ljubezen do bližnjega, zato glejmo, da rešimo vsakega izmed naših bratov, ki tava zaslepljen po napačni poti. Z vsa silo zavrnilo pa one, ki imajo v vse to vpogled, pa nas le brez usmiljenja tirajo dalje v prepad, ker hočejo, da bi se mi žrtvovali za njih hudobne namene. Pokažimo jim hrbet, kajti oni niso pravi Jugoslovani, oni so tuječi hlapci; za njih delo so pripravljeni na tujih straneh Judeževi srebrniki.

Vse to nam je treba storiti, potem bomo lažje prepustili od nas izvoljenemu vodstvu države, da nam ustvari veliko in močno Jugoslavijo.

nahajal v samostanu Studenci, ker se je odrekel vladi in vzel meniško raševino na sebe.

Sava je bil najprej v Rusiku, potem v Vatopedu, a ko je dospel Nemanja l. 1197., sta obadva obnovila svetogorski samostan Hilandar in utrdila v njem srbsko kulturno središče, kakor so ga imeli Rusi v samostanu Rusiku, Bolgari pa v Vatopedu, samo še čvršče, z boljše organiziranim delom. Po svoji volji je živel Sava medtem samo do očetovega prihoda na Sveti gori, ter pri tem preko mere mučil mlado telo s postom, bdenjem in vsakojakim trpljenjem. Čim pride Nemanja, je moral Sava popuščati, ker stari izmučeni vojščak ni mogel gledati trpljenja in mučenja svojega ljubljénčka. Da ga ne bi po nepotrebnem žalostil, je Sava odnehal od svojih asketskih naporov, misleč, da jih kasneje nadomesti.

Pa tudi po smrti Nemanjini leta 1200, — to smrt je Sava na posebno ganljiv način opisal — ni Savi dano, da živi postu in molitvi. Iz Srbije so mu neprestano prihajala poročila, eno bolj črno ko drugo, da naj se povrne v domovino in naj s svojo pametjo, ugledom in spretnostjo pomaga svoji domovini, ki jo razdira borba med prepirljivima bratoma Vukanom in Stepanom. Sava se res vrne, toda šele po dolgih prošnjah, l. 1207., in nosi s seboj relikvijske Nemanje. Pomiril je brata in se potem hotel vrniti na Sveto goro. Toda ljubezen do naroda in Stepanove prošnje so ga prisilile, da je svojo željo zapustil obči in ostal v domovini.

Iz Nemanjine zadužbine Studenice je

Iz zgodovine papeških volitev.

Zgodovina papeštva je zgodovina strankarskih političnih bojev. To se najjasneje vidi tudi pri izvolitvi vsakokratnega novega papeža. V prvih treh stoletjih po Kristusu so si verniki svoje škofo volili, kakor povsod drugod, tako tudi v Rimu. Že koncem tretjega in še bolj tekom četrtega stoletja pa so si rimski cesarji znali pridobiti velik in končno odločilen vpliv na papeško volitev. Ta političen vpliv, ki je služil izvestnim političnim ciljem rimskih cesarjev, je prešel na naslednike rimskih cesarjev. Ko je prepadlo cesarstvo iztočnih Gotov v Italiji, že ni ljudstvo vernikov imelo nobene besede več pri volitvah papeža. Papeža so skupno izbirali rimska duhovščina in rimski velikaši ter plemenitaši, eksarh iz Ravene pa je vsakokratno izvolitev predložil cesarju v Carigradu v potrditev.

Tekom devetega in desetega stoletja se je vršila volitev docela pod vplivom rimskih plemiških strank, dokler si ni končno nemški cesar Oton prilastil odločujočo pravico pri papeški volitvi. Sledile so razne borbe, dokler ni papež Aleksander III. v XII. stoletju na tretjem lateranskem koncilu dosegel, da je prešla volitev papeža v oblast zbora kardinalov. Na lyonskem koncilu leta 1274. pa je papež Gregor X. še dodal določbo, da se vrši volitev v konklavu. Tudi je določil število kardinalov na največ 70. (Danes je med kardinali 32 Italijanov in 31 drugih.) Konklave

razvil Sava delo za prosvečenje Srbije, ali le s slabim uspehom, ker je vrhovna cerkvena oblast bila grška, ki jej ni bilo mnogo do prosvečevanja Srbov. Celo zemlja vobče je bila neurejena, neutrnjena, od vseh strani obkoljena od sovražnikov. Zato je Stepan tudi moral iskati oslonca na zapadu, odkoder si je vzel tudi drugo ženo in kjer je hotel izprositi tudi kraljevsko krono. Sava tega ni pričakoval v Srbiji, njega so bratovi koraki žalostili in žalili. Zato se je zopet vrnil na Sveto goro.

Toda le za malo časa, kajti brzo se je zopet izmirl z bratom in v dogovoru z njim odšel v Nikejo, kjer je dosegel pri carju Teodoru Laskaru in patriarhu Emanuelu, da so srbsko cerkev priznali za samostalno in jej dali metropolita v osebi Save samega. Sedaj je Srbija imela čvrsto podporo za izvajanje kulturne organizacije. Sveti Sava se je mogel vrniti v domovino in takoj započeti s svojim plodnim prosvetiteljskim delom. Ko je zgradil čvrste in zanesljive temelje srbskemu kulturnemu razvoju in ko je s svojim nasvetom in delom pomagal bratu Stepanu, da Srbijo utrdi in uredi, je s tem položil osnovo za bodočo veličino Srbije. Za vsako najmanjšo stvar se je briga. Dvigal je samostane in cerkve, izdeloval pravila za nje, zbiral je in prevajal cerkvene knjige in zakone, opisal je jedinstveno, skladno in z globoko nežnostjo življenje svojega očeta Nemanje, s samostanskim imenom Simeona.

Sava je bil tako prvi srbski književnik, prvi uvajalec zakonov, prvi organizator cerkve

Sveti Sava.

V petek, 27. januarja so naši pravoslavni bratje Srbi praznovali spomin svojega največjega narodnega svetnika sv. Save.

Sveti Sava se je rodil kot najmlajši sin Stjepana Nemanje in njegove žene Ane okrog leta 1170., pozno, ko se stariši več niso nadejali, da še dobe deco. Ime mu je dano Rastislav, a iz nežnosti so ga doma klicali Rastko. Detinstvo mu pada v ono dobo, ko je Stjepan Nemanja gradil svoje zadružbine in ko se je morda že pričel pripravljati, da konča svoje življenje v samostanu. Razpoloženje na velikožupanskem dvoru je bilo potem takem zelo pobožno in je zelo vplivalo na mlado Rastkovo dušo. Tako ni čada, da je on postal tih, v se zamišljen deček, ki je obračal svoj pogled od bučnega življenja mladih velikašev in ga upiral v oddaljene zemlje, kjer je slišal, da žive bogaboječi ljudje ob postu in molitvi.

Poln takšnih misli pobegne Rastko kot mladenič z nekimi menihi, ki so prišli k Nemanji po miloščino, na Sveto goro. Roditelji Nemanjini so obupavali kljub vsej svoji pobožnosti radi tega bega in žalost jih je sklonila, ko jim je Rastko po vojvodi, ki ga je zasledoval do Svete gore, poslal svojo posvetno obleko, svoje plave, kakor zlate lase, in jim sporočil, da ni več Rastko, ampak Sava. S Svete gore se ni več hotel vrniti, ampak je še nanjo pregovoril tudi očeta, ki se je že

se vrši po sedaj veljavnih moderniziranih določbah tako-le:

Po papeški smrti se poda kardinal-camerlengo (to je star naslov iz bivše papeške države in pomeni kardinala, ki je nekoč vodil posle finančnega ministra in najvišjega državnega sodnika) v Vatikan, da napiše listino, v kateri se konstatira papeževa smrt. Tudi prevzame camerlengo vse papeže insignije, kakor prstan itd. Kardinalski kolegij izvoli nato tri kardinale raznih činov, ki pomagajo camerlengu v izvrševanju najvišje oblasti do izvolitve novega papeža. Tretji dan po papeževi smrti, ko so papeža položili na svečan oder, se zberejo kardinale v svojih desetih kongregacijah in prično pripravljati konklave. Deseti, najkasneje dvanajsti dan po papeževi smrti se kardinalski zbor poda v konklave, ki ga navadno prirede v Vatikanu. Dokler konklave traja, se ne smejo nahajati v njem druge osebe razen kardinalov. Pri okencu v dohodnih vratih pa daje od kardinalov izvoljeni odbor avdijenco tujim poslancem in delegatom mesta Rima. (Poslednjih pa od l. 1870. dalje ni več. Izvolitev sama se izvrši sporazumno z vzklikom, toda ta slučaj je v zadnjem času redek, ker se še vedno vrše politični boji za papeštvo. Ali pa se izvolitev izvrši s kompromisom, ki ga izdela komisija treh do sedmih kardinalov po že določenem poslovniku. Ako tudi to ne uspe, se vrši volitev v tajnem glasovanju z zaprtimi listki. V tem slučaju mora izvoljenec dobiti dvetretjinsko večino. Če se je volitev izvršila, ne da bi kateri kandidat dobil dvetretjinsko večino, se glasovnice na določeno uro sežgo in dim, ki prihaja iz dimnika, naznanja čakojočemu prebivalstvu, da volitev še ni končana. Avstrija, Španija in Francija so imele že od srednjeveških časov pa do naj-novejše dobe pravico takozvane ekskluzive, to je vsaka teh držav je smela izključiti od izvolitve za papeža enega ali drugega kardinala. Papež Benedikt pa je takoj po svoji izvolitvi to pravico odpravil. Tudi poprej je ta pravica že bila sporna, toda pri zadnji volitvi se je Avstrija poslužila in onemogočila izvolitev najresnejšemu kandidatu, kardinalu Rampolli. Tudi Francija se je pri zadnji volitvi poslužila svoje „ekskluzive“. Posledica je bila končno izvolitev Benedikta. Ta izvolitev je prišla dokaj nepričakovano in je izrazito kompromisna.

Od leta 1522. naprej so bili papeži samo Italijani. Tudi Benedikt je bil prepričan Italijan, ki je ob londonskem paktu z veseljem sprejel na znanje veliki uspeh Italije na jugoslovanski račun.

Po volitvi se izvrše razni stari obredi, na primer prisega pokornosti kardinalov novemu papežu izročitev „ribiškega prstana“ itd. Nato sporoči kardinal-diacon s Petrove cerkve prebivalstvu, da je novi papež izvoljen, z besedami „Habemus papam“.

in prosvete, prvi dalekovidni državnik in razborit diplomat.

Ko je povsod započel in v pravo smer napotil delo za narodni in državni naredek, ga je takratno visoko spoštovanje do svetih krajev nagnilo, da je dvakrat potoval v Palestino. Prvokrat kot metropolit, drugokrat, ko je že odložil to čast in jo predal v zanesljive roke Arzenija Prvega. Na drugi poti je posetil ne samo Palestino in Sirijo, nego tudi oddaljeno Afriko. S pota pa se ni več vrnil v Srbijo- 14. januarja 1236 se je na povratku iz Svete dežele na praznik Bogojavljenja prehladil ter umrl v Ternovi na Bolgarskem pri svojem sorodniku, bolgarskem carju Jovanu, s čigar hčerjo je bil oženjen njegov sinovec, srbski kralj Vladislav. Tu je bil sveti Sava tudi pokopan v novi cerkvi „40 mučenikov“.

Vladislav je le s težavo izprosil njegove relikvije, da jih položi v svoji zadužbini Mileševu blizu Lima in Prijepolja, kjer so počivale vse do leta 1595. Takrat jih je Sinan paša na Vračaru pod Beogradom zažgal, da zatre duh svetega Save med Srbi, ker jih ta duh drži čvrste in nezlomljene, polne nade v osvobodjenje.

Savine relikvije je zažgal, ali njegovega duha med Srbi ni mogel uničiti.

Dopisi.

Pogreb g. Ivana Gosak-a, posestnika in gostilničarja v Žičah, je pokazal, kako je bil ljubljien in spoštovan v vsej dolini. Govornik je ob grobu naslikal vrline ranjkega ter povdaruil njegovo vsestransko uspešno delavnost, posebno tudi za javni blagor. Domače pevsko društvo je pelo ginljive žalostinke, da so se zalujočim rosile oči. Na svidenje nad zvezdami!

Shod demokratske stranke v Ptuj. Dne 26. februarja ob 9. uri dopoldne se vrši javen shod demokratske stranke v Ptuj v Društvenem domu. Razen drugih govornikov: gg. dr. Kukovec in dr. Kramer min. na r. Vabi se ves okraj na ta shod. Odbor JDS.

Prihodnja plesna vaja „Sokola“ se vrši v sredo, dne 8. februarja ob 20. uri v Društvenem domu. Odbor.

Mestni urad naznanja, da se ne bo več razglašalo po mestu s trompeto, ampak z bobnanjem.

Darila za Sokolski dom Ptuj. Gospa Olga Tancig Lir 5.— = K 62:50. Mizuina pri g. Tancig 74 K. Ing. Celestina 112 K. Na godovnici g. Lenart-a nabrano 2203 K. Pri dr. Šalamunu nabrano 1200 K. Na občnem zboru po iniciativi g. dr. Visenjak-a 1511 K. Neimenovan 30 K. Skupaj K 5162:50. Kamen do kamna palača.

Kino. Ta teden se predvaja krasni film v 2 epizodah „Moč krvi.“ V četrtek (na svečnico) I. epizoda: Smrt v Benetkah, v nedeljo, 5. t. m. II. (zadnja) epoha: V zanjki Indijca. V glavni vlogi Violetta Napierska. Izvanredno privlačni film, zanimivo dejanje, krasni prizori v Benetkah in okolici.

Priprave za zabavni večer dne 4. februarja ob 8. uri zvečer so izvršene. Iz Mari-bora, Ormoža in Središča so se napovedali gostje. Izrecno povdarjamo, da so dobrodošli vsi, ki so dobre volje. Vsak bo našel pri nas prijetno in neprisiljeno zabavo. Na mnogo-brojno svidenje!

Na zabavni večer dne 4. februarja 1922 ob 20. uri v Društveni dom vabi vse somišljenike in prijatelje krajevna organizacija JDS. v Ptuj. Na sporedu je petje, godba in ples. Vstopnina prosta. Prostovoljni prispevki se za dobro namene sprejemajo.

Organizacija vojnih invalidov v Ptuj priredi v soboto, 18. t. m. v Društvenem domu plesno zabavo s tombolo, šaljivo pošto etc. Igra ptujsko mestna godba. Začetek ob 8. uri zvečer. Vstopnina 5 Din. za osebo. Čisti dobiček je namenjen v prid vojnim invalidom. Invalidi in prijatelji invalidov, pridite v polnem številu! Čim več vas bo, tem večji bo gmotni uspeh in tem laglje se bo organizacija ozirala na vaše prošnje in želje glede podpor i. t. d. Odbor.

Društvo stanovanjskih najemnikov v Ptuj ima v torek, dne 7. februarja t. l. ob 20. uri v gimnaziji soba I. razreda javno sejo. Najemniki in pednajemniki pridite polnoštevilno, ker se bode obravnavalo vprašanje, kako uspešno pobijati stanovanjsko bedo. Ob enem se bodo davale vse potrebne informacije, ki se tičejo najemnin.

Dijaška kuhinja v Ptuj. Občo draginjo, ki nas vse letos tlači, mora v posebni meri občutiti tudi Dijaška kuhinja v Ptuj. Radi draginje se obrača več dijakov na Dijaško kuhinjo, radi draginje so vsa živila dražja, radi draginje pa so dobrovoljni prispevki mnogo manjši. Zato ni čuda, da je imela Dijaška kuhinja v prvem polletju 21.491 K izdatkov, dohodkov pa samo 11.425 K, primanjkljaja torej 10.066 K. Da bi mogla še dalje vršiti svojo nalogo, prosi odbor vse prijatelje naše učeče se mladine za pomoč. V minulih letih so gostije precej donesle, naj tudi letos ne izostanejo.

Akcija za ubožni sklad. Mestna občina je imela pred vojno v svojem ubožnem skladu nad 80.000 K, ki so se žalibog porabile za vojno posojilo, tako da je ta sklad zdaj brez vseh sredstev. Zato morajo našlubogi mestni reveži neznosno trpeti, ker jim občina vsled pomanjkanja denarnih sredstev ne more priti

na pomoč. Zima je pa huda in dolga, draginja za vse najnujnejše življenske potrebščine vedno narašča, brezposelnost se dnevno širi in tako se večja beda od dne do dne. Da se zamore ta neznosni položaj za mestne reveže olajšati, je nujno potrebno, da ubožni sklad mestne občine dobi zopet sredstev v njihovo pomoč, kar je pa možno edino le potem prostovoljnih daril. Vsaka najmanjša denarna vsota, kakor tudi vsako drugo darilo se hvaležno sprejme. Vsa darila, denarna in druga, se lahko oddajo na mestnem magistratu pri blagajni, pobirala pa se bodo tudi po hišah po za to pooblaščenih osebah, ki se morajo izkazati s pooblastilom mestnega magistrata. Objavljeni bodo darovalci in njih darila svo-ječasno in se vključujejo v ubožni sklad. Vsakdo brez izjeme naj torej priskoči mestnim sirotam na pomoč po svojih močeh, po svojem premoženju, kajti revežem pomagati je splošno človeška, nadstrankarska, mednarodna, inter-konfesijonalna zadeva.

Uradni dnevi. Ptujsko okrajno glavarstvo bo imelo v letu 1922 naslednje uradne dneve: A. Za sodni okraj ormoški: v občinski pisarni v Ormožu od 9. do 12. ure predpoldnem: v sredo, dne 11. januarja, 1. marca, 19. aprila, 31. maja, 12. julija, 23. avgusta, 4. oktobra, 22. novembra. B. Za sodni okraj rogaški: 1. V gostilni „Pri pošti“ v Rogatcu od 9. do 12. predpoldnem: v četrtek dne 26. januarja, 9. marca, 20. aprila, 1. junija, 10. avgusta, 14. septembra, 26. oktobra, 14. decembra, 2. v občinski pisarni Zdravilišča Rogaška Slatina z začetkom ob 8. uri predpoldnem v petek, dne 27. januarja, 10. marca, 21. aprila, 2. junija, 7. julija, 11. avgusta, 15. septembra, 27. oktobra in 15. decembra. C. Za sodni okraj ptujski: so uradni dnevi vsako sredo in petek od 9. do 12. ure predpoldnem. Ako pa bo eden teh dnevov praznik, se sprejemajo stranke prihodnji dan. Da ima prebivalstvo priliko sporočiti svoje želje vodji okrajnega glavarstva osebno, je isti strankam na razpolago ob sredah in petkih od 11. do 12. ure predpoldne v Ptuj ter na onih gori označenih uradnih dnevih, kateri so razprto tiskani.

Vsem naprednim županom, podžupanom, odbornikom in občinskim tajnikom! Dobra občinska uprava je predpogoj dobre in močne države. Prav posebno velja to za našo državo, v kateri pomeni občina temelj vse državne zgradbe, in v kateri ima mnogo večji pomen, večje pravice in večje naloge, kakor jih je imela preje. Ta položaj treba samo izkoristiti. Ni naloga občine samo izvrševanje ukazov, marveč glavno je delo v lastnem delokrogu, smotreno delovanje za gospodarsko povzdigo naroda, pospeševanje vseh panog gospodarstva, zlasti kmetijske produkcije, obrti, industrije, reševanje velikih nalog, ki čakajo občine na socialnem in kulturnem polju. Dobra in poštena uprava mora ustvariti jak in silen narod, mora ustvariti jako in silno državo. Dolžnost je vseh tistih, ki sodelujejo pri občinski upravi, da delujejo v tej smeri. Da pa pojdemo po isti poti in olajšamo naloge, ki nas čakajo, osnovali smo društvo „Samouprava“, ki naj združi v sebi vse one, ki hočejo bodisi s svetom, bodisi z dejanjem sodelovati v upravah. „Samouprava“ bo organizacija, v kateri se bomo medsebojno poučevali in krepili, pri kateri bomo iskali nasveta, katera bo zastopala v slučajih celokupne naše interese. Namen „Samouprave“ v smislu pravil je: 1. da poučuje člane o zakonih in predpisih glede samoupravnih teles sploh, zlasti pa glede občinske uprave in to posebnih potrebah občin in o pospeševanju kulturnih in gospodarskih koristi občanov; 2. da čuva samoupravo občin in drugih samoupravnih teles v okviru veljavnih zakonov in zasigura pravilno izvrševanje vseh samoupravnih pravic. Društvo prireja redne in izredne društvene shode, strokovna predavanja o samoupravi, sklepa in odpošilja prošnje, spomenice in resolucije oblastvom in zakonodajnim odborom. Vabimo Vas, da pristopite! Javite svoj pristop na naslov: „Samouprava“, Ljubljana, tajništvo JDS, Narodni dom. Dr. Juro Hrašovec, župan v Celju. Ciril Pirc, župan v